

VVD  
1972

# Huishoudelijk reglement van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

DOCUMENTATIECENTRUM  
NEDERLANDSE POLITIEKE  
PARTIJEN

## HOOFDSTUK I

### Afdelingen

#### Artikel 1

Indien het gebied van een afdeling niet samenvalt met het gebied van een gemeente, worden de grenzen van de afdeling door het hoofdbestuur vastgesteld in overleg met het bestuur van de kamercentrale, waartoe het gebied der afdeling behoort.

#### Artikel 2

1. De leden die hun woonplaats hebben binnen het gebied van een afdeling, behoren tot deze afdeling.
2. In bijzondere gevallen kan met toestemming van het hoofdbestuur van deze bepaling worden afgeweken.

#### Artikel 3

1. De afdelingen hebben een bestuur van ten minste drie leden, door de ledenvergadering uit de leden gekozen.
2. De voorzitter, de secretaris en de penningmeester, alsmede de ondervoorzitter indien deze functie in het afdelingsreglement is voorzien, worden door de ledenvergadering in functie gekozen.
3. Indien het bestuur uit ten minste negen leden bestaat, kan het afdelingsreglement voorschrijven dat er een dagelijks bestuur is. In een dagelijks bestuur hebben in ieder geval zitting de in functie gekozen leden van het bestuur, als in het vorige lid genoemd.
4. Het afdelingsreglement kan de mogelijkheid openen dat het dagelijks bestuur meer leden omvat, met dien verstande echter dat het minder dan de helft van het aantal bestuursleden moet tellen. Tenzij het afdelingsreglement anders bepaalt, wijst het bestuur de in dit lid bedoelde leden van het dagelijks bestuur uit zijn midden aan.

#### Artikel 4

1. De leden van het bestuur worden gekozen voor de tijd van drie jaren. Zowel van de in functie gekozen als van de overige leden van het bestuur treedt telkenjare éénderde gedeelte af volgens een door het bestuur, voor zoveel nodig bij loting, op te maken rooster.
2. De eerste drie jaren is de zittingsduur aan beperking onderhevig door het jaarlijks aftreden van éénderde der bestuursleden.
3. Een lid van het bestuur, gekozen ter vervulling van een tussentijds

opgevallen plaats, treedt af op het tijdstip waarop het lid, in wiens plaats tussentijds moest worden voorzien, had moeten aftreden.

4. Leden van het bestuur, aftredend na een onafgebroken zittingsduur van ten minste zes jaren, zijn gedurende een jaar niet herkiesbaar, behoudens het bepaalde in de leden 5 t.m. 7 van dit artikel.

5. In functie gekozen leden van het bestuur, als genoemd in artikel 3, tweede lid, zijn ingeval van aftreden na een onafgebroken zittingsduur van ten minste zes jaren terstond herkiesbaar, indien het betreft de verkiezing in een andere van de in artikel 3, tweede lid, genoemde functies. De overige leden van het bestuur zijn na genoemde zittingsduur eveneens terstond herkiesbaar, indien het betreft de verkiezing in één der functies als genoemd in artikel 3, tweede lid. In deze gevallen vangt een nieuwe periode van herkiesbaarheid van zes jaren aan, met dien verstande dat na een onafgebroken zittingsduur in het bestuur van ten minste twaalf jaren, de betrokkene gedurende een jaar niet verkiesbaar is tot lid van het bestuur.

6. In functie gekozen leden van het bestuur, als genoemd in artikel 3, tweede lid, kunnen ingeval van aftreden na een onafgebroken zittingsduur van ten minste zes jaren terstond herkozen worden in dezelfde functie, indien het bestuur tot de kandidaatstelling heeft besloten met volstrekte meerderheid der schriftelijk uitgebrachte geldige stemmen en deze kandidaatstelling vervolgens door de ledenvergadering is goedgekeurd met een meerderheid van ten minste tweederde der schriftelijk uitgebrachte geldige stemmen. Indien de ledenvergadering deze kandidaatstelling goedkeurt, is vervolgens artikel 49 van dit reglement van toepassing. Indien de ledenvergadering deze kandidaatstelling niet goedkeurt en er geen andere kandidaat voor de desbetreffende functie is gesteld, zal het bestuur binnen twee maanden na de verwerping van de kandidaatstelling een ledenvergadering uitschrijven om in de vacature te voorzien. Na een onafgebroken zittingsduur in eenzelfde functie gedurende ten minste negen jaren, dan wel na een onafgebroken zittingsduur in het bestuur van ten minste twaalf jaren, is de betrokkene gedurende een jaar niet verkiesbaar tot lid van het bestuur.

7. Bij afdelingsreglement kunnen de in het vorige lid genoemde voorwaarden tot de kandidaatstelling worden vervangen door de bepaling dat het bestuur tot de herkandidering kan besluiten met een meerderheid van ten minste drievierde der schriftelijk uitgebrachte geldige stemmen. Overigens kan bij afdelingsreglement de herkiesbaarheid verder worden beperkt dan in het vijfde en zesde lid van dit artikel is bepaald. Ook kan het afdelingsreglement bepalingen bevatten die het tussentijds aftreden ingeval van aanvaarding van andere functies regelen.

8. Voor de toepassing van dit artikel wordt:

- a. een onderbreking van het bestuurslidmaatschap gedurende minder dan een jaar buiten beschouwing gelaten;
- b. onder een jaar verstaan de tijdsduur die verstrijkt tussen twee ledenvergaderingen waarin periodieke verkiezingen worden gehouden.

#### Artikel 5

De afdelingsbesturen vergaderen zo dikwijls als dit door de voorzitter of door twee leden van het bestuur nodig wordt geoordeeld, doch ten minste tweemaal 's jaars.

## Artikel 6

1. De ledenvergadering ener afdeling stelt een afdelingsreglement vast, hetwelk geen bepalingen mag bevatten, welke in strijd zijn met de statuten of reglementen van de partij of met de reglementen van de centrales waartoe de afdeling behoort.
2. Binnen een maand na vaststelling wordt het afdelingsreglement ter goedkeuring aan het hoofdbestuur gezonden.
3. Aan bepalingen van een afdelingsreglement, welke in strijd zijn met de statuten of reglementen van de partij of van de centrales, waartoe de afdeling behoort, wordt door het hoofdbestuur de goedkeuring onthouden.
4. Tegen de onthouding van de goedkeuring, als in het vorige lid bedoeld, kan het bestuur der afdeling binnen vier weken nadat het besluit van het hoofdbestuur te zijner kennis is gebracht, in beroep komen bij een door de algemene vergadering der partij benoemde commissie voor de reglementen, welke beslist overeenkomstig het bepaalde in artikel 12, vijfde lid der statuten.

## Artikel 7

Indien in een afdeling of meer afdelingen tezamen onder de vrouwelijke leden een plaatselijke of regionale vrouwengroep is opgericht, welke is erkend door de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D., wordt door de ledenvergadering van die afdeling of van die afdelingen een regeling vastgesteld voor een vergoeding van de door die vrouwengroep te maken kosten

## Artikel 8

1. De ledenvergaderingen der afdelingen moeten ten minste acht dagen vantevoren worden uitgeschreven.
2. Ten minste eenmaal per jaar heeft een ledenvergadering van elke afdeling plaats; tijdig vóór elke algemene vergadering van de partij wordt een ledenvergadering van de afdeling bijeengeroepen ter bespreking van de beschrijvingsbrief.
3. Verder heeft een ledenvergadering plaats, indien dit door de voorzitter door één derde gedeelte van het aantal leden van het afdelingsbestuur, door ten minste één tiende gedeelte van het aantal leden met een maximum van tien, of door het hoofdbestuur nodig wordt geoordeeld.
4. Deze vergadering heeft plaats binnen één maand nadat de aanvraag daartoe, onder schriftelijke opgave van de te behandelen punten, bij de secretaris van het afdelingsbestuur is ingediend. Indien de vergadering niet of niet tijdig wordt bijeengeroepen, zijn de aanvragers bevoegd zelf de vergadering uit te schrijven, met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid; een zodanige vergadering voorziet zelf in haar leiding en is gerechtigd geldige besluiten te nemen, doch uitsluitend aangaande die punten waarvoor de vergadering is verzocht.

## Artikel 9

1. Het bestuur ener afdeling brengt jaarlijks vóór 1 maart aan het hoofdbestuur verslag uit van de werkzaamheden der afdeling en verschafft het hoofdbestuur, desverlangd tussentijds, inlichtingen omtrent de stand van zaken in de afdeling.
2. Het bestuur ener afdeling is verplicht het hoofdbestuur opgave te ver-

strekken van zijn samenstelling en van de daarin eventueel voorkomende mutaties.

3. Het bestuur ener afdeling is verplicht op verlangen van het hoofdbestuur opgave te verstrekken van de namen en adressen van de bij die afdeling ingeschreven leden.

#### Artikel 10

1. In plaatsen, niet behorende tot het gebied ener afdeling, kan door het hoofdbestuur een correspondentschap worden ingesteld. Een correspondentschap wordt geleid door een correspondent, die als zodanig door het hoofdbestuur op voorstel van het bestuur der kamercentrale wordt benoemd en ontslagen.

2. De werkzaamheden der correspondenten worden door het hoofdbestuur in overleg met het bestuur der kamercentrale geregeld.

#### Artikel 11

1. Het hoofdbestuur kan een afdelingsbestuur of een lid daarvan, indien dit na herhaalde aanmaning in gebreke blijft zijn taak in overeenstemming met de statuten of de door de algemene vergadering der partij vastgestelde reglementen te vervullen, gehoord het bestuur der kamercentrale waartoe die afdeling behoort, met een meerderheid van driekwart der uitgebrachte geldige stemmen schorsen in de uitoefening van zijn functie.

2. Van elk besluit tot schorsing kunnen het betrokken bestuur, de betrokken bestuursleden of kan het betrokken bestuurslid binnen vier weken na dagtekening ervan bij aangetekend schrijven beroep instellen bij de commissie van beroep, bedoeld in artikel 8, vijfde lid, van de statuten.

3. Indien de commissie van beroep geen uitspraak heeft gedaan binnen één jaar nadat het beroep is ingesteld, vervalt de schorsing van rechtswege.

4. Indien het gehele afdelingsbestuur is geschorst, neemt het bestuur van de kamercentrale waartoe de afdeling waarvan het bestuur is geschorst behoort, zoveel mogelijk de taak van het geschorste afdelingsbestuur over.

## HOOFDSTUK II

### Centrales

#### Artikel 12

1. De afdelingen binnen bij de wet vastgestelde rijkskieskringen vormen kamercentrales. Met goedkeuring van het hoofdbestuur kunnen afdelingen binnen twee of meer rijkskieskringen zich tot één gezamenlijke kamercentrale verenigen.

2. De afdelingen binnen bij de wet vastgestelde provinciale kieskringen vormen statencentrales.

3. De afdelingen binnen bij de wet vastgestelde kieskringen voor openbare lichamen welke meer dan één gemeente, doch geen gehele provincie omvatten, vormen districtscentrales.

4. Afdelingen, welke voor de propaganda wensen samen te werken, kunnen zich, in overleg met het bestuur der kamercentrale, respectievelijk de besturen der kamercentrales waartoe zij behoren, verenigen tot ondercen-

trales, waartoe een besluit van de ledenvergadering van iedere afdeling is vereist.

#### Artikel 13

1. Behalve de taak, welke de kamercentrales krachtens de reglementen hebben met betrekking tot de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal, voor de Provinciale Staten en voor de gemeenteraden, bevorderen zij de propaganda, het goede verloop van de werkzaamheden der afdelingen en de oprichting van afdelingen en correspondentschappen in plaatsen, welke daarvoor in aanmerking komen.

2. Tot de taak der kamercentrales behoort eveneens het kiezen om de twee jaren van een vertegenwoordigster van de kamercentrale en haar plaatsvervangster in de adviesraad van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. volgens artikel 6 van de statuten van die stichting, voor welke verkiezing kandidaten kunnen worden gesteld, zowel door de partij-afdelingen als door twintig partijleden, behorende tot het gebied van de kamercentrale. Het bestuur der kamercentrale kan tevens kandidaten stellen.

3. De statencentrale is belast met de werkzaamheden voor de kandidaatstelling voor de Provinciale Staten en met al datgene, wat haar met betrekking tot de organisatie en de propaganda der partij door de kamercentrale wordt opgedragen.

#### Artikel 14

1. De centralevergaderingen zijn toegankelijk voor alle leden der afdelingen welke tot de centrale behoren, alsmede voor alle niet tot een afdeling behorende leden wier woonplaats is gelegen binnen het gebied der centrale.

2. Alleen afgevaardigden der afdelingen die overeenkomstig artikel 15 zijn gekozen, hebben stemrecht.

#### Artikel 15

1. De afdelingen worden op een centralevergadering vertegenwoordigd door afgevaardigden, gekozen door de ledenvergadering van de afdeling.

2. De afdelingen brengen op de centralevergaderingen stemmen uit op de wijze als bepaald in artikel 15, derde lid, van de statuten.

#### Artikel 16

1. Elke centrale heeft een bestuur, bestaande uit ten minste drie leden, te bepalen door haar centralevergadering.

2. Het bestuur van een kamercentrale waarvan de grenzen niet geheel samenvallen met die van één afdeling, bestaat uit:

a. een vertegenwoordiger van elke statencentrale binnen het gebied van de kamercentrale, gekozen door de centralevergadering der statencentrale uit haar bestuur;

b. met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid van dit artikel een aantal leden, gekozen door de centralevergadering uit de leden der afdelingen binnen het gebied der kamercentrale

3. Indien de vertegenwoordigster van de kamercentrale in de adviesraad van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. geen deel uitmaakt van het bestuur der kamercentrale, woont zij de bestuursvergaderingen bij en heeft zij daarin adviserende stem.

4. Het bestuur van een statencentrale, van een districtscentrale en van een ondercentrale wordt gekozen door de centralevergadering der desbetreffende centrale uit de leden der afdelingen binnen haar gebied.
5. De bepalingen van artikel 3, tweede, derde en vierde lid, zijn op centrales van overeenkomstige toepassing.

#### Artikel 17

De bepalingen van artikel 4 zijn op centrales van overeenkomstige toepassing.

#### Artikel 18

De besturen der centrales vergaderen zo dikwijls als dit door de voorzitter of twee bestuursleden nodig wordt geoordeeld, doch ten minste tweemaal per jaar.

#### Artikel 19

In centrales waarvan de grenzen geheel samenvallen met die van een afdeling, is de afdeling tevens centrale en is het afdelingsbestuur tevens het bestuur der centrale.

#### Artikel 20

1. Ten minste tweemaal per jaar wordt in elke kamercentrale een centralevergadering gehouden, waarvan de ene in de maand oktober plaats heeft, o.a. voor de vervanging van de bestuursleden die aftreden en voor de tweejaarlijkse verkiezing van de vertegenwoordigster en haar plaatsvervangster van de kamercentrale in de adviesraad van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D., en de andere op een datum, die gelegenheid biedt om de beschrijvingsbrief van de algemene vergadering te bespreken.
2. De vergaderingen moeten ten minste veertien dagen tevoren worden uitgeschreven.
3. Verder heeft een centralevergadering plaats, indien dit door het bestuur, door drie afdelingen of door het hoofdbestuur nodig wordt geoordeeld.
4. Deze vergadering heeft plaats binnen één maand nadat de aanvraag daartoe onder schriftelijke opgave van de te behandelen punten bij de secretaris van het bestuur der kamercentrale is ingediend. Indien de vergadering niet of niet tijdig bijeengeroepen wordt, zijn de aanvragers bevoegd zelf de vergadering bijeen te roepen met inachtneming van het bepaalde in het tweede lid; een zodanige vergadering voorziet zelf in haar leiding en is gerechtigd geldige besluiten te nemen, doch uitsluitend aangaande die punten waarvoor de vergadering is verzocht.

#### Artikel 21

1. De centralevergadering stelt een reglement voor de centrale vast, waarin mag worden afgeweken van artikel 16, tweede lid, van dit huishoudelijk reglement en hetwelk overigens geen bepalingen mag bevatten welke strijdig zijn met de statuten of reglementen van de partij en/of haar organen.
2. De reglementen van de centrales en wijzigingen daarvan behoeven de goedkeuring van het hoofdbestuur. Zij treden niet in werking alvorens deze goedkeuring is verleend. Deze goedkeuring kan alleen worden geweigerd, indien de reglementen in strijd zijn met de statuten of reglementen, dan wel

met de beginselen van de partij, bedoeld in artikel 3 der statuten. Bij weigering staat gedurende vier weken nadat de weigering ter kennis van de betrokken centrale is gebracht, beroep open op een door de algemene vergadering te benoemen commissie voor de reglementen.

3. Indien het hoofdbestuur binnen drie maanden na aanvraag van goedkeuring op reglementen of reglementswijzigingen daarover geen uitspraak heeft gedaan, wordt deze goedkeuring geacht te zijn verleend.

4. Indien de commissie voor de reglementen binnen drie maanden nadat beroep is ingesteld, geen uitspraak heeft gedaan, wordt het beroep geacht te zijn toegewezen.

## HOOFDSTUK III

### Hoofdbestuur en dagelijks bestuur

#### Artikel 22

1. Vijfentwintig leden van het hoofdbestuur worden door de algemene vergadering gekozen uit kandidaten, door de ledenvergaderingen der afdelingen gesteld. Voor de verkiezing der leden van het dagelijks bestuur kan ook het hoofdbestuur kandidaten stellen.

2. Tot kandidaatstelling ter vervulling van plaatsen in het dagelijks bestuur is de ledenvergadering van iedere afdeling bevoegd. Deze mag voor elke te vervullen plaats één kandidaat opgeven.

3. De kandidaatstelling ter vervulling van achttien plaatsen in het hoofdbestuur geschiedt in die voege, dat de ledenvergaderingen der afdelingen behorend tot dezelfde rijkskieskring, kunnen deelnemen aan de kandidaatstelling voor één dezer plaatsen. Iedere vergadering mag daarbij één kandidaat opgeven.

4. Zijn ter vervulling van een plaats als in het vorige lid bedoeld, twee of meer kandidaten gesteld, dan is de centrale vergadering der kamercentrale tot welke de afdelingen behoren, welke ledenvergaderingen voor deze plaats kandidaten hebben mogen opgeven, bevoegd aan de algemene vergadering mede te delen voor wie van deze kandidaten zij voorkeur heeft.

5. Twee leden van het hoofdbestuur worden gekozen door de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D.

6. Indien na de verkiezing van de in de voorgaande leden van dit artikel genoemde zevenentwintig leden van het hoofdbestuur slechts twee, onderscheidenlijk drie vrouwelijke leden daarvan deel uitmaken, kiezen het bestuur en de adviesraad van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. gezamenlijk nog twee leden, onderscheidenlijk één lid van het hoofdbestuur.

#### Artikel 23

1. In het hoofdbestuur mogen niet meer dan vier leden der Staten-Generaal zitting hebben, waarvan niet meer dan twee leden in het dagelijks bestuur.

2. Indien door de verkiezing van een lid der Staten-Generaal tot lid van het hoofdbestuur het getal van vier in het hoofdbestuur of van twee in het dagelijks bestuur zou worden overschreden, is deze verkiezing van onwaarde.

3. Indien door de benoeming van een lid van het hoofdbestuur tot lid van de Staten-Generaal het getal van vier in het hoofdbestuur of van twee in

het dagelijks bestuur zou worden overschreden, treedt dit lid als hoofdbestuurslid af op de eerstvolgende algemene vergadering waarop in de vacature kan worden voorzien.

4. Indien ten gevolge van gelijktijdigheid van verkiezingen van leden van het dagelijks bestuur en andere leden van het hoofdbestuur niet duidelijk is door wiens verkiezing het getal van vier is overschreden, treden eerst zoveel leden van het hoofdbestuur, die niet zijn leden van het dagelijks bestuur, af als nodig is. Met inachtneming van het voorafgaande wordt overigens bij gelijktijdigheid van verkiezingen onder de leden van het dagelijks bestuur onderling en onder de andere leden van het hoofdbestuur onderling bij loting door het hoofdbestuur beslist wie aftreedt.

5. Voor de toepassing van het in dit lid bepaalde zullen verkiezingen ter voorziening in vacatures die door gelijktijdig periodiek aftreden zijn ontstaan, beschouwd worden als gelijktijdige verkiezingen.

6. De voorzitters van de uit de leden der partij gevormde fracties in elk der Kamers van de Staten-Generaal, of zij die hen vervangen, hebben zitting in het dagelijks bestuur met adviserende stem. Voor zover zij geen lid zijn van het hoofdbestuur, hebben zij ook daarin zitting met adviserende stem.

7. Indien tussentijds een vacature ontstaat in het dagelijks bestuur of indien een der leden van het dagelijks bestuur tijdelijk niet in staat is zijn functie te vervullen, is het hoofdbestuur bevoegd uit zijn midden een lid aan te wijzen dat de functie waarneemt totdat door de eerstvolgende algemene vergadering van de partij in de vacature wordt voorzien c.q het desbetreffende lid van het dagelijks bestuur zijn functie weer kan vervullen.

#### Artikel 24

1. Het algemeen secretariaat deelt jaarlijks vóór 15 september aan de afdelingen, de kamercentrales en de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. mede

a. welke leden van het hoofdbestuur in het eerstvolgende jaar aan de beurt van aftreden zijn alsmede welke de afdelingen zijn, wier ledenvergadering bevoegd is tot het stellen van kandidaten ter vervulling van de openvallende plaatsen, respectievelijk of de verkiezing bij de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. berust;

b. de namen der leden van de Staten-Generaal, die in het hoofdbestuur zitting hebben.

2. De tot kandidaatstelling bevoegde ledenvergaderingen der afdelingen kunnen vóór de daaropvolgende 31ste december kandidaten opgeven. Een kandidaatstelling is slechts geldig, indien de kandidaat zich schriftelijk heeft bereid verklaard haar te aanvaarden.

3. De beschrijvingsbrief voor de algemene vergadering vermeldt voor zover mogelijk voor elk der te vervullen plaatsen afzonderlijk de namen van alle kandidaten in alfabetische volgorde onder opgave door wie zij kandidaat zijn gesteld.

#### Artikel 25

1. Het hoofdbestuur vergadert in beginsel achtmaal per jaar. Het wordt bijeengeroepen zo dikwijls de voorzitter of drie zijner leden het nodig achten.

2. Het dagelijks bestuur vergadert in beginsel eenmaal per maand. Het wordt bijeengeroepen zo dikwijls de voorzitter of twee zijner leden het nodig achten.



## Artikel 26

1. Het dagelijks bestuur stelt voor zijn leden een taakverdeling vast. Daarbij wordt aan elk der secretarissen een taak toegewezen. De taken hebben betrekking op het optreden der partij naar buiten, haar interne organisatie en haar geldmiddelen. De taakverdeling wordt ter kennis van de partij gebracht.
2. Het dagelijks bestuur en het algemeen secretariaat onderhouden een intensief contact met de kamercentrales en de afdelingen. Dit contact is gericht enerzijds op de voortdurende activering der partij, anderzijds op het vernemen van de onder de leden der partij levende wenssen.
3. Het hoofdbestuur draagt zorg, dat door één of meer door hem aangewezen personen een nauw contact met de pers wordt onderhouden. Het wijdt daarbij zijn bijzondere aandacht aan de coördinatie der publiciteit. Het laat zich te dezer zake voorlichten door een door hem te benoemen perscommissie.
4. Het hoofdbestuur neemt maatregelen tot het verzorgen der radio- en televisie-uitzendingen van de partij op een zodanige wijze, dat deze uitzendingen voldoen aan de moderne technische vereisten en dat alle mogelijkheden, die deze communicatiemiddelen bieden, ten volle worden benut. Het laat zich te dezer zake voorlichten door een door hem te benoemen radio- en televisie-commissie.

## Artikel 27

1. Er is een commissie ter voorbereiding van al hetgeen betrekking heeft op een stelselmatige propaganda. Zij wordt door het hoofdbestuur benoemd. Als voorzitter treedt een der leden van het dagelijks bestuur op. Onder haar leden bevinden zich enkele deskundigen op het gebied der publiciteit.
2. De commissie geeft onder meer aanwijzingen aan de algemeen secretaris voor het met de propaganda belaste personeel van het algemeen secretariaat en de regionale propagandisten der partij alsmede adviezen aan de kamercentrales en de afdelingen. Zij doet aan het hoofdbestuur voorstellen omtrent de inschakeling van reclamebureaus en van instellingen tot het houden van peilingen der openbare mening.
3. Uiterlijk vier maanden voor iedere verkiezing beraadslagen het hoofdbestuur en de in dit artikel bedoelde commissie over de te voeren verkiezingspropaganda.

## Artikel 28

1. Het hoofdbestuur bevordert een doeltreffende documentatie ten dienste van de partij en streeft daarbij naar een nauwe samenwerking met de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.
2. Het algemeen secretariaat verleent zijn bemiddeling tot het verkrijgen van deskundige voorlichting voor de leden der partij.

## Artikel 29

Het hoofdbestuur draagt zorg voor de organisatie der politieke voorlichting, in het bijzonder in de vorm van cursussen.

## Artikel 30

Het hoofdbestuur schenkt voortdurend aandacht aan het contact met buitenlandse liberalen. Het draagt zorg, dat van dit contact zoveel mogelijk naar buiten zal blijken. Het bevordert door regelmatig overleg met de redactie van het weekblad der partij, dat doorlopend de aandacht wordt gevestigd op de activiteiten van de leden der partij die zitting hebben in de internationale organisaties en lichamen.

## HOOFDSTUK IV

### De partijraad

#### Artikel 31

Behalve de in de statuten genoemde organen van de partij wordt er een partijraad gevormd, bestaande uit:

- a. de ereleden;
- b. de leden van het hoofdbestuur;
- c. de leden van de partij die lid zijn van de Staten-Generaal;
- d. vijftien door het hoofdbestuur te benoemen leden der partij;
- e. de voorzitters van de kamercentrales of, indien deze zijn verhinderd of uit anderen hoofde reeds deel uitmaken van de partijraad, zij die hen vervangen;
- f. een aantal door de centralevergadering van iedere kamercentrale te kiezen leden, waarbij elke kamercentrale voor elke duizend leden die tot de afdelingen waaruit de kamercentrale bestaat behoren telkens één lid kiest; daarbij wordt het aantal leden per kamercentrale naar boven afgerond tot duizend of een veelvoud van duizend;
- g. twee bestuursleden van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D., aan te wijzen door het bestuur van de stichting, en twee andere vrouwelijke leden van de partij, aan te wijzen door het bestuur en de adviesraad van de stichting gezamenlijk.

#### Artikel 32

1. Voorzitter van de partijraad is de voorzitter van de partij, of hij die hem vervangt. Secretaris van de partijraad is de algemeen secretaris van de partij, of hij die hem vervangt.
2. De vijftien door het hoofdbestuur benoemde leden hebben zitting voor een periode van drie jaren en zijn telkens herbenoembaar.
3. De leden van de partijraad als bedoeld in artikel 31 onder de letters f en g worden gekozen voor de tijd van drie jaar; elk jaar treedt één derde af volgens een door het hoofdbestuur voor zoveel nodig bij loting op te maken rooster.
4. Deze leden van de partijraad zijn eenmaal terstond herkiesbaar.
5. De eerste drie jaren is de zittingsduur aan beperking onderhevig door het jaarlijks aftreden van één derde der in artikel 31 onder de letters f en g bedoelde leden; de leden die aldus aftreden in het eerste en tweede jaar na de inwerkingtreding van dit artikel zijn tweemaal terstond herkiesbaar.
6. In een tussentijds ontstane vacature wordt door de eerstvolgende vergadering van het orgaan dat tot verkiezing onderscheidenlijk benoeming bevoegd is voorzien voor de overige zittingstijd van degeen wiens plaats wordt vervuld. Indien in zodanig geval de verkiezing plaatsvindt voor een periode

van minder dan drie jaar, is de betrokkene tweemaal terstond herkiesbaar.

#### Artikel 33

1. De partijraad heeft in politiek en organisatorisch opzicht een adviserende en stimulerende taak.
2. De partijraad kan al dan niet gevraagd adviezen geven aan de algemene vergadering, aan het hoofdbestuur en aan de uit de leden der partij gevormde fracties in elk der Kamers van de Staten-Generaal.
3. De partijraad kan, al dan niet krachtens specifieke delegatie door de algemene vergadering, namens de partij politieke uitspraken doen.
4. Deze uitspraken hebben, indien zij krachtens specifieke delegatie door de algemene vergadering zijn gedaan, de kracht van een besluit van de algemene vergadering.
5. In alle andere gevallen dan in het vierde lid bedoeld kan gedurende twee maanden na de desbetreffende vergadering van de partijraad een voorstel worden gedaan door het hoofdbestuur, ten minste twee kamercentrales of ten minste tien afdelingen om het onderwerp waarover de partijraad een uitspraak heeft gedaan dan wel zich uitdrukkelijk van een uitspraak heeft onthouden, aan de algemene vergadering voor te leggen. Bij gebreke van zodanig voorstel verkrijgen de uitspraken na verloop van deze termijn eveneens de kracht van een besluit van de algemene vergadering.

#### Artikel 34

1. De partijraad vergadert ten minste tweemaal per jaar.
2. Indien de partijraad het hoofdbestuur advies geeft, hebben de leden van het hoofdbestuur slechts adviserende stem.
3. De leden bedoeld in artikel 31 lid a, lid c en lid d hebben slechts een adviserende stem.

#### Artikel 35

1. De vergadering van de partijraad wordt uitgeschreven op voorstel van de voorzitter of van tien leden van de partijraad.
2. In een vergadering van de partijraad mogen het woord voeren:
  - a. de leden van de partijraad;
  - b. de leden van de partij die zitting hebben in een door het hoofdbestuur ingestelde commissie van advies;
  - c. de leden van de partij die daartoe wegens hun bijzondere deskundigheid ten minste een week voor de vergadering schriftelijk zijn voorgedragen door het bestuur van een kamercentrale.

### Hoofdstuk V

#### Propaganda

#### Artikel 36

1. De algemene vergadering kan besluiten tot het uitgeven of doen uitgeven van een partijblad, waarvan de hoofdredacteur wordt benoemd door het hoofdbestuur.
2. Zonder toestemming van het hoofdbestuur mag geen ander orgaan van de partij of van een harer onderdelen verschijnen.

3. Propagandadrukwerk en affiches behoeven voor de publikatie goedkeuring van het hoofdbestuur.

## Hoofdstuk VI

### Financiën

#### Artikel 37

1. De minimumcontributie bedraagt per jaar:

voor aspirantleden . . . . .	f 10, -
voor gezinsleden . . . . .	f 10, -
voor leden van 18 tot 27 jaar . . . . .	f 20, -
voor leden van 27 tot 65 jaar . . . . .	f 40, -
voor leden van 65 jaar en ouder . . . . .	f 30, -

2. Het bestuur ener afdeling, het bestuur ener kamercentrale of het hoofdbestuur kan in individuele gevallen gehele of gedeeltelijke vrijstelling van contributie verlenen, indien daarvoor termen aanwezig zijn.

#### Artikel 38

1. Het orgaan dat krachtens artikel 10 van de statuten met het innen van de contributies is belast draagt zorg ervoor dat jaarlijks zoveel mogelijk voor 1 februari de contributies der leden die op 1 januari lid waren, worden geïnd. De leden die niet voor 1 februari hun contributie hebben voldaan, ontvangen van het hoofdbestuur voor zover dit met de inning is belast, nog een tweetal aanmaningen, waarvan de tweede kan worden belast met kosten.

2. Het hoofdbestuur draagt jaarlijks voor 1 mei van de door hetzelfde ontvangen contributies door de algemene vergadering vast te stellen gedeelten af ten behoeve van het partij-orgaan respectievelijk aan de afdelingen en kamercentrales tot welke de leden, van wie de contributies zijn ontvangen, behoren.\* Dit gedeelte kan voor de afdelingen die samenvallen met een kamercentrale, anders zijn dan voor de overige afdelingen. Dit gedeelte kan voor de leden die uitsluitend tot een kamercentrale behoren, eveneens anders zijn dan voor de leden die behoren tot een afdeling.

3. De besturen van de afdelingen dragen, voor zover zij met de contributie-inning zijn belast, jaarlijks voor 1 maart en voor 1 mei van de door hen ontvangen contributies door de algemene vergadering vast te stellen gedeelten af aan het hoofdbestuur, dat jaarlijks op 1 maart en 1 mei deze door de algemene vergadering vastgestelde gedeelten afdraagt ten behoeve van het partij-orgaan respectievelijk aan de kamercentrales waartoe de betrokken afdelingen behoren.

4. Het hoofdbestuur kan bepalen, dat aan de afdelingen die daarvoor naar zijn oordeel in aanmerking komen, een bijdrage zal worden toegekend.

#### Artikel 39

1. Het algemeen secretariaat zendt, voor zover het hoofdbestuur met de inning van de contributies van de leden is belast, jaarlijks ten minste eenmaal aan de besturen van de afdelingen en van de kamercentrales een opgave van de leden van die afdelingen en kamercentrales.

2. Voor zover het hoofdbestuur met de inning van de contributies van de leden is belast, stelt het algemeen secretariaat ingeval een lid binnen een

\* Het desbetreffende besluit van de algemene vergadering is opgenomen op blz. 28.

maand na verzending van het derde verzoek tot betaling van de contributie over het lopende jaar deze contributie nog niet heeft voldaan, het bestuur van de afdeling of van de kamercentrale waartoe het betrokken lid behoort, hiervan in kennis met verzoek de inning over te nemen en het lid erop te wijzen dat het bij gebreke van betaling voor 1 november van het lopende jaar, op die datum van de ledenlijst zal worden afgevoerd.

3. De besturen van de afdelingen die krachtens artikel 10 van de statuten zelf zijn belast met de inning van de contributies van de leden van die afdelingen, delen op uiterlijk 1 april van het lopende jaar aan het algemeen secretariaat mede welke leden op dat ogenblik hun contributie nog niet hebben voldaan.

4. Het hoofdbestuur is bevoegd de toezending van het partijorgaan aan een lid te doen staken

- a. wanneer een lid na afloop van zes weken na de verzending van het derde verzoek tot betaling van de contributie met die betaling in gebreke is;
- b. wanneer betreffende een lid de in het derde lid bedoelde mededeling is ontvangen.

#### Artikel 40

1. Elke afdeling en elke kamercentrale zendt jaarlijks voor 1 maart aan het algemeen secretariaat een exemplaar van de rekening en verantwoording van de penningmeester van de afdeling onderscheidenlijk van de kamercentrale.

2. Daarbij wordt, voor zover het hoofdbestuur met de inning van de contributies van de leden is belast, een gespecificeerde opgave gevoegd van de contributies die het bestuur van de afdeling onderscheidenlijk van de kamercentrale zelf heeft geïnd, voor zover daaromtrent niet reeds eerder de nodige mededelingen aan het algemeen secretariaat zijn verstrekt.

3. Voor zover de besturen van de afdelingen met de inning van de contributies van de leden der afdelingen zijn belast, zenden de secretarissen van die afdelingen tevens een volledige ledenlijst met vermelding van de adressen, het soort van lidmaatschap en eventuele andere administratieve bijzonderheden, onverminderd het bepaalde in artikel 9, lid 3.

#### Artikel 41

Bestuursleden, afgevaardigden en andere leden van de partij, die in opdracht van een orgaan van de partij, een centrale of een afdeling voor de partij, een centrale of een afdeling werkzaamheden verrichten, kunnen aanspraak maken op vergoeding van de daarbij gemaakte onkosten. Deze vergoeding komt ten laste van de partij, de centrale of de afdeling, waartoe het orgaan dat de opdracht heeft verstrekt, behoort.

### Hoofdstuk VII

#### Secretariaat

#### Artikel 42

1. Het hoofdbestuur benoemt en ontslaat één of meer bezoldigde staf-functionarissen der partij, die hun taak verrichten onder het onmiddellijk toezicht van de algemeen secretaris. Het dagelijks bestuur benoemt en

ontslaat het overige personeel van het algemeen secretariaat.

2. Het hoofdbestuur stelt de salarissen vast van allen die een bezoldiging uit de partijkas genieten; deze laatsten mogen geen deel uitmaken van het hoofdbestuur of van één der Kamers der Staten-Generaal.

#### Artikel 43

De algemeen secretaris van de partij en de secretarissen van de afdelingen en de centrales voeren de correspondentie. Zij maken notulen van de vergaderingen welke zij als secretaris bijwonen.

#### Artikel 44

1. De algemeen secretaris der partij brengt in de jaarlijkse algemene vergadering verslag uit omtrent de handelingen en de toestand van de partij in het afgelopen jaar.

2. De secretarissen van de afdelingen en de centrales brengen in de daarvoor aangewezen ledenvergadering respectievelijk centralevergadering, verslag uit omtrent de handelingen en de toestand van de afdeling respectievelijk centrale, in het afgelopen jaar en zenden een exemplaar daarvan vóór 1 maart aan de algemeen secretaris der partij en die van de afdelingen bovendien aan de secretaris van de kamercentrale waartoe de afdeling behoort.

#### Artikel 45

1. De algemeen secretaris der partij en de secretarissen van de afdelingen en centrales zijn tevens belast met de overige administratieve werkzaamheden respectievelijk van de partij, de afdelingen en centrales.

2. Hieronder wordt, voor wat de afdelingen betreft, verstaan o.m. het bijhouden van de ledenlijst met adressen en opgave van de contributie.

3. Bij de wijze, waarop de administratie van de afdelingen en centrales wordt gevoerd, volgen de secretarissen de voorschriften en aanwijzingen, welke hun te dien aanzien door of namens het hoofdbestuur worden gegeven.

#### Artikel 46

1. De administratieve werkzaamheden van de afdelingen of de centrales kunnen onder toezicht van de secretarissen worden opgedragen aan functionarissen van de afdelingen of van de centrales.

2. De functionarissen van de afdelingen of de centrales worden benoemd en ontslagen door het bestuur van de afdeling of van de centrale, dat tevens hun salaris vaststelt; zij moeten lid zijn van de partij doch mogen geen deel uitmaken van enig bestuur, van één der Kamers der Staten-Generaal, van de Provinciale Staten of van de raad van een openbaar lichaam, behoudens dispensatie van het hoofdbestuur.

3. De functionarissen van de afdelingen en centrales worden bezoldigd door de afdeling respectievelijk centrale in wier dienst zij staan.

### Hoofdstuk VIII

#### Stemmingen

##### Artikel 47

1. Een stemming is slechts geldig in een reglementair belegde vergadering.

2. Aan stemming mogen slechts deelnemen de ereleden, de leden van verdienste, de gewone leden en de gezinsleden (resp. de afgevaardigden of hun plaatsvervaardigers), die de presentielijst der vergadering hebben getekend.

3. Op de algemene vergadering van de partij en op de centrale vergaderingen kan geen stemrecht worden ugeoefend door afgevaardigden of hun plaatsvervaardigers van afdelingen, die de verplichtingen als bedoeld in art. 38, lid 3, en 40 niet zijn nagekomen in het kalenderjaar voorafgaande aan dat, waarin de vergadering gehouden wordt. In de oproeping tot de algemene vergadering worden de hiervoren bedoelde afdelingen onder verwijzing naar dit artikel uitgenodigd de verplichtingen als boven bedoeld alsnog vóór de aanvang van de vergadering na te komen.

4. Het vorig lid vindt geen toepassing, indien de betrokken afdeling voor het aanzuiveren van de achterstand een regeling met het hoofdbestuur heeft getroffen, regelmatig de afspraken nakomt en de achterstand voor ten minste de helft heeft afbetaald.

#### Artikel 48

1. Over zaken wordt volgens beslissing van de vergadering mondeling, bij handopsteken of door inlevering van stembriefjes bij afzonderlijke stembureaus gestemd. Ingeval van stemming door inlevering van stembriefjes bij afzonderlijke stembureaus worden drie stembureaus geformeerd, waarbij het eerste stembureau de voorstemmen, het tweede stembureau de tegenstemmen en het derde stembureau de blanco stemmen in ontvangst neemt. Bij ieder stembureau wordt in een duidelijk leesbaar opschrift vermeld of het daar in te leveren stembriefje zal gelden als voor-, tegen- of blanco stem.

2. Bij stemming over zaken wordt beslist bij volstreekte meerderheid van stemmen. Indien de stemmen staken, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Blanco en ongeldige stemmen worden niet meegeteld bij de bepaling van de volstreekte meerderheid.

#### Artikel 49

1. Als voor de bezetting van enigerlei functie slechts één persoon kandidaat is gesteld, wordt deze door de voorzitter gekozen verklaard.

2. Over personen wordt schriftelijk gestemd.

3. Bij stemming over één vacature kan, indien de vergadering daartoe beslist, in afwijking van lid 2 worden gestemd door inlevering van stembriefjes bij afzonderlijke stembureaus. In dat geval worden evenzoveel stembureaus geformeerd als er kandidaten zijn, waarbij elk stembureau de op een bepaalde, tevoren aangegeven, kandidaat uitgebrachte stemmen in ontvangst neemt. Voorts wordt een stembureau geformeerd voor het in ontvangst nemen van de blanco stemmen. Bij ieder stembureau wordt in een duidelijk leesbaar opschrift vermeld of het daar in te leveren stembriefje zal gelden als blanco stem, dan wel als uitgebracht op de in het opschrift vermelde persoon.

4. Bij de kandidaatstelling voor de vertegenwoordigende lichamen wordt over iedere plaats afzonderlijk gestemd, behoudens de in de door de algemene vergadering vastgestelde bijzondere reglementen voorziene uitzonderingen.

5. Als over één vacature wordt gestemd, wordt beslist bij volstreekte meerderheid van stemmen.
6. Als over meer dan één vacature tegelijk wordt gestemd mogen op ieder stembiljet niet meer namen worden vermeld dan er vacatures zijn; als eenzelfde naam meer dan eenmaal op een stembiljet is ingevuld, wordt deze naam toch geteld alsof deze slechts éénmaal was ingevuld; stembiljetten waarop meer namen zijn vermeld, dan er vacatures zijn, zijn ongeldig.
7. Als over meer dan één vacature tegelijk gestemd wordt, worden diegenen verkozen verklaard, die de meeste stemmen behaald hebben, mits het door hen behaalde aantal stemmen groter is dan de helft van het aantal geldige stembiljetten.
8. Als bij één stemming niet in alle vacatures is voorzien, zal een herstemming worden gehouden tussen tweemaal zoveel personen als er vacatures zijn overgebleven, waarbij diegenen als kandidaten meedingen, die bij de voorgaande stemming de meeste stemmen op zich verenigden.
9. Als er meer personen voor de tweede stemming in aanmerking komen omdat op hen eenzelfde aantal stemmen is uitgebracht, dingen ook zij in de herstemming mee.
10. Bij een tweede stemming over meer dan één vacature tegelijk, geldt het bepaalde in het vijfde lid en zesde lid van dit artikel; bij de eventueel te houden derde stemming en bij de tweede stemming over één vacature zijn zij gekozen, die de meeste stemmen op zich verenigen; bij gelijk aantal stemmen beslist dan het lot.
11. Blanco en ongeldige stembiljetten worden niet meegeteld bij de bepaling van de in het vijfde en zevende lid van dit artikel vereiste meerderheid.

#### Artikel 50

1. Voor elke schriftelijke stemming op een vergadering wordt een stem bureau gevormd, bestaande uit ten minste drie en ten hoogste zeven stemgerechtigde leden, te benoemen door de voorzitter.
2. Bij de opening der stembriefjes en de vaststelling van het stemresultaat mogen zij, die gerechtigd waren aan de stemming deel te nemen, tegenwoordig zijn.

### Hoofdstuk IX

#### Studiekringen en afzonderlijke groepen

##### Artikel 51

Studiekringen en afzonderlijke groepen van leden der partij, die zich voor een bijzonder doel willen organiseren, regelen hun werkzaamheden volgens een afzonderlijk reglement, dat niet in strijd mag zijn met de statuten en reglementen van de partij en de goedkeuring behoeft van het hoofdbestuur, van het bestuur van de centrale of van het afdelingsbestuur al naar gelang zij landelijk zijn of tot een centrale of een afdeling behoren.

##### Artikel 52

Zij zijn bevoegd hun eigen bestuur te kiezen. De leden dezer groepen hebben in de partij geen andere rechten dan aan het lidmaatschap der partij zijn verbonden. Zij treden niet buiten de partij op en mogen van hun leden geen



financiële bijdrage vragen zonder voorafgaande toestemming van het hoofdbestuur, van het bestuur van de centrale of van het afdelingsbestuur naar de onderscheiding van artikel 51.

## Hoofdstuk X

### Algemene bepalingen

#### Artikel 53

1. Zij die de leeftijd van zeventig jaar hebben bereikt, zijn niet tot enigerlei bestuursfunctie verkiesbaar.
2. Indien in een afdeling de opvolging van een voorzitter, ondervoorzitter, secretaris of penningmeester dier afdeling ernstige moeilijkheden oplevert bij gebrek aan voor de betreffende functie geschikte kandidaten, kan die afdeling aan het hoofdbestuur ontheffing vragen van het bij het eerste lid van dit artikel bepaalde.

### Slotbepalingen

1. De wijzigingen in de statuten en het huishoudelijk reglement, waartoe door de algemene vergadering op 28 en 29 maart 1969 is besloten, zijn in werking getreden op 27 mei 1969, de datum waarop Koninklijke goedkeuring werd verleend. De wijzigingen in de artikelen 3, 4, 16 en 17 van het huishoudelijk reglement, waartoe door de algemene vergadering op 27 en 28 februari 1970 is besloten, zijn in werking getreden op 1 januari 1971. Indien de reglementen van de afdelingen en centrales nog niet zijn aangepast aan deze wijzigingen in het huishoudelijk reglement van de partij, worden zij geacht dienovereenkomstig te zijn gewijzigd met ingang van 1 januari 1971.
2. Voor de berekening van de termijnen in de gewijzigde artikelen 4 en 17 telt de aan deze wijzigingen voorafgegane duur van een bestuurslidmaatschap c.q. van het bekleden van éénzelfde functie mee, met dien verstande dat niet eerder periodiek behoeft te worden afgetreden dan op grond van de vóór deze wijzigingen geldende bepalingen het geval zou zijn geweest.
3. De wijzigingen van de artikelen 31 t/m 35 van het huishoudelijk reglement en van artikel 7 van het reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal treden in werking op 1 september 1972. Op die datum eindigt het mandaat van de leden van de partijraad, die krachtens artikel 31 letter f en letter g (oud) van het huishoudelijk reglement zitting hadden in de partijraad.
4. Tijdig vóór 1 september 1972 vergaderen de centralevergaderingen van de kamercentrales, alsmede het bestuur en de adviesraad van de stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. ten einde overeenkomstig de gewijzigde artikelen 31 en 32 leden van de partijraad te kiezen. Deze verkiezing zal geacht worden te hebben plaats gevonden in het voorjaar van 1972.
5. Niet verkiesbaar zullen alsdan zijn leden die in het voorjaar van 1972 zes jaar of langer onafgebroken deel hebben uitgemaakt van de partijraad.
6. Niet herkiesbaar zullen in het voorjaar van 1973 zijn leden van de partijraad die op het ogenblik van hun aftreden zes jaar of langer onafgebroken deel hebben uitgemaakt van de partijraad.

N.B. De verdeling van de contributie is als volgt (besluit algemene vergadering van 28 maart 1969, als bedoeld in art. 38, lid 2 van de statuten):

<i>leden van</i>	<i>contributie</i>	<i>V. en D.</i>	<i>hoofdbestuur</i>
18-27 jaar	f 20,—	f 9,—	f 4,75
27-65 jaar	f 40,—	f 9,—	f 14,—
65 jaar en ouder	f 30,—	f 9,—	f 9,—
aspirantleden	f 10,—	—	f 3,50
gezinsleden	f 10,—	—	f 3,50

<i>leden van</i>	<i>afdeling</i>	<i>KC</i>
18-27 jaar	f 4,75	f 1,50
27-65 jaar	f 12,50	f 4,50
65 jaar en ouder	f 8,50	f 3,50
aspirantleden	f 5,—	f 1,50
gezinsleden	f 5,—	f 1,50

In geval van centrale contributie-inning draagt het hoofdbestuur aan de afdelingen en aan de kamercentrales af.

In geval van contributie-inning door de afdeling dragen de afdelingen aan het hoofdbestuur af de bedragen voor „Vrijheid en Democratie”, het hoofdbestuur en de kamercentrale. Het hoofdbestuur draagt dan zorg voor betaling van „Vrijheid en Democratie” en afdracht aan de kamercentrales.